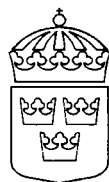

Finansutskottets betänkande

1989/90:FiU21

Sparfrämjande åtgärder

1989/90
FiU21

Sammanfattning

Utskottet biträder den av regeringen föreslagna medelstillelningen till anslaget Sparfrämjande åtgärder, varifrån spardelegationens verksamhet finansieras. Utskottet avstyrker därmed tre motioner med krav på att spardelegationen skall avskaffas. Moderata samlingspartiet, folkpartiet och centern har i en gemensam reservation ställt sig bakom motionskraven.

I betänkandet behandlar utskottet också ett tiotal motioner om hushållssparandet. Samtliga motioner avstyrks av utskottet. Även kring dessa förslag har moderata samlingspartiet, folkpartiet och centern reserverat sig.

Inledning

I detta betänkande behandlar utskottet

dels proposition 1989/90:100 bilaga 9 Finansdepartementet, i vad avser punkt G 5 Sparfrämjande åtgärder,

dels de under allmänna motionstiden väckta motionerna

1989/90:Fi213 av Olof Johansson m.fl. (c), i vad avser yrkande 8,

1989/90:Fi416 av Gunnar Björk m.fl. (c), i vad avser yrkande 3,

1989/90:Fi601 av Carl Bildt m.fl. (m),

1989/90:Fi602 av Sören Lekberg m.fl. (s),

1989/90:Fi603 av Carl Bildt m.fl. (m), i vad avser yrkandena 1–3 och 5–8,

1989/90:Fi604 av Gunnar Björk m.fl. (c),

1989/90:Fi605 av Anne Wibble m.fl. (fp), i vad avser yrkandena 1–8,

1989/90:Fi606 av Knut Billing m.fl. (m),

1989/90:Fi607 av Agne Hansson m.fl. (c), i vad avser yrkande 2,

1989/90:Fi608 av Alf Wennerfors (m).

SJUNDE HUVUDTITELN

Propositionen

I proposition 1989/90:100 bilaga 9 (finansdepartementet) har regeringen — efter föredragning av statsrådet Kjell-Olof Feldt — under punkt G 5 (s. 69–70) föreslagit riksdagen att till Sparfrämjande åtgärder för budgetåret 1990/91 anvisa ett reservationsanslag på 19 380 000 kr.

Motionerna

Sparstimulanser och ägandespridning

1989/90:Fi603 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av att stimulera hushållssparandet och öka ägandespridningen.

1989/90:Fi604 av Gunnar Björk m.fl. (c) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett samlat program för hushållssparande och decentraliserat ägande.

1989/90:Fi605 av Anne Wibble m.fl. (fp) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om hushållssparandets betydelse för samhällsekonomin,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av stabila spelregler i syfte att stimulera sparande och investeringar.

Mål för hushållssparandet

1989/90:Fi603 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att målet för sparpolitiken skall vara att hushållen skall ha ett sparkapital som minst motsvarar den genomsnittliga årslönen för en industriarbetare.

1989/90:Fi605 av Anne Wibble m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om mål för hushållssparandet.

Allemansfondssparandet m.m.

1989/90:Fi608 av Alf Wennerfors (m) vari — med hänvisning till vad som anförts i motion 1989/90:N367 — yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att allemansfondssparandet bör bibehållas,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till lag om allemansfonderna i enlighet med vad i motionen anförts,

3. att riksdagen beslutar att det högsta antalet delägare i en aktiefond skall vara 50 000 personer,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skattefondssparande.

Personliga investeringskonton m.m.

1989/90:Fi213 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas

8. att riksdagen hos regeringen begär förslag om införande av personliga investeringskonton i enlighet med vad i motionen anförts.

1989/90:Fi603 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

6. att riksdagen hos regeringen begär förslag om pensionssparande i enlighet med vad som anförts i motionen.

1989/90:Fi604 av Gunnar Björk m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om att införa personliga investeringskonton enligt vad som anförts i motionen.

1989/90:Fi607 av Agne Hansson m.fl. (c) vari — med hänvisning till vad som anförts i motion 1989/90:Bo249 — yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stimulanser för ett ökat bosparande.

Försäkringssparande

1989/90:Fi603 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ändringar i reglerna för försäkringssparande.

Bosparande

1989/90:Fi601 av Carl Bildt m.fl. (m) vari — med hänvisning till vad som anförts i motion 1989/90:Bo403 — yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att system för bosparande bör införas i enlighet med vad i motionen förordats.

1989/90:Fi602 av Sören Lekberg m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förbättrade villkor för målsparande inom bostadssektorn.

1989/90:Fi603 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

8. att riksdagen hos regeringen begär förslag om stimulans till bosparande i enlighet med vad som i motionen anförts.

1989/90:Fi605 av Anne Wibble m.fl. (fp) vari yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett breddat bostadssparande.

7. att riksdagen begär att regeringen tillsätter en bosparutredning i enlighet med vad i motionen anförts.

1989/90:Fi606 av Knut Billing m.fl. (m) vari — med hänvisning till vad som anförts i motion 1989/90:Bo420 — yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att system för bosparare bör införas i enlighet med vad i motionen förordats.

1989/90:FiU21

Startsparande

1989/90:Fi603 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

5. att riksdagen hos regeringen begär förslag om startsparande i enlighet med vad som anförts i motionen.

1989/90:Fi605 av Anne Wibble m.fl. (fp) vari yrkas

8. att riksdagen hos regeringen begär förslag om startsparande i enlighet med vad i motionen anförts.

Spardelegationen

1989/90:Fi416 av Gunnar Björk m.fl. (c) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att spardelegationen bör läggas ned samt beslutar att till Sparfrämjande åtgärder för budgetåret 1990/91 ej anvisa några medel.

1989/90:Fi603 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

3. att riksdagen beslutar avskaffa spardelegationen och således avslår förslaget i budgetpropositionen, bil. 9 under G 5 Sparfrämjande åtgärder, att för budgetåret 1990/91 anslå ett reservationsanslag på 19 380 000 kr.

1989/90:Fi605 av Anne Wibble m.fl. (fp) vari yrkas

4. att riksdagen beslutar att avskaffa spardelegationen,
5. att riksdagen avslår finansdepartementets begäran om anslag till sparfrämjande åtgärder, G 5, för budgetåret 1990/91 om 19 380 000 kr.

Utskottet

Det finansiella sparandet i Sverige har under de senaste åren gradvis försämrats. De samlade inkomsterna räcker inte till för att täcka de totala utgifterna, vilket kommer till uttryck i ett växande underskott i bytesbalansen. Underskottet väntas år 1989 uppgå till 32,3 miljarder kronor. I årets finansplan räknar regeringen med att det år 1991 skall ha vuxit till över 50 miljarder kronor.

Bytesbalansunderskottet är inte ett entydigt mått på ett bristfälligt sparande i samhället. Underskottets storlek måste också ses i relation till investeringsnivån. Om nämligen bytesbalansen är i jämvikt endast på grund av en alltför låg investeringsnivå är sparandet likväl otillräckligt, eftersom en låg investeringsnivå i längden inte kan bära upp en varaktig och uthållig tillväxt.

Bilden kompliceras också av ett statistiskt osäkerhetsmoment. Av bytesbalansens delposter är det särskilt en som försämrats mycket

påtagligt de senaste åren. Det är nettot över avkastningen på kapital där underskottet ökat från -18,8 till -44,5 miljarder kronor mellan 1988 och 1991. Denna nedgång har sin förklaring i att svenska företag gradvis ökat sina investeringar i omvärlden, vilket varit märkbart främst under de allra senaste åren. Investeringarna har i betydande utsträckning finansierats genom upplåning i utlandet. De ränteutgifter som är förknippade med sådana lån får ett omedelbart genomslag på bytesbalansen, medan den avkastning som investeringarna ger upphov till registreras först den dag avkastningen tas hem. Avkastningen återinvesteras emellertid ofta och bidrar därmed till att avkastningsnettot på bytesbalansen, med dagens registreringsformer, försämras än mer. Frågor kring posten avkastning på kapital i bytesbalansen prövas för närvarande av en särskild utredare.

Sparandet i samhället kan delas upp på den offentliga sektorn, företagen och hushållen. Liksom för ekonomin som helhet gäller att om en sektors investeringar överstiger dess sparande kommer denna sektor att uppvisa ett negativt finansiellt sparande. Övriga sektorer i ekonomin får då en finansiell fordran på denna sektor såvida upplåningen inte sker i utlandet. Är förhållandet det omvända — dvs. överstiger sparandet investeringarna — har sektorn ett positivt finansiellt sparande och lånar ut till andra sektorer. Summan av de inhemska sektorernas finansiella sparande är definitionsmässigt lika med bytesbalansens saldo.

Sedan mitten av 1970-talet har betydande förskjutningar ägt rum mellan de olika sektorernas sparande. Som en följd av försvagningen av statsfinanserna minskade den offentliga sektorns finansiella sparande från +4 % till -6 % av BNP mellan åren 1976 och 1982. I och med att statsfinanserna förbättrats har denna nedgång nu återhämtats, och den offentliga sektorns sparande är inte längre negativt. Emellertid har kommunerna alltsedan år 1985 haft ett gradvis ökat underskott i sitt finansiella sparande.

Företagssektorns finansiella sparande har utvecklats som en spegelbild av den offentliga sektorns. Från år 1976 och framåt ökade således företagen sitt finansiella sparande kraftigt. En vändning inträffade år 1984 då sparandet ånyo började minska för att år 1987 bli negativt. Denna nedgång beror dock inte i första hand på att företagets bruttosparande avtagit utan är en följd av ökade investeringar i de icke-finansiella företagen.

Hushållssektorns finansiella sparande har försvagats påtagligt och är sedan 1987 negativt. De senaste årens försämring har kommit till uttryck i att hushållen kraftigt ökat sin skuldsättning. En vändning inträffade 1989 då hushållens nettoupplåning mer än halverades: Alltjämt är emellertid hushållens sparande negativt.

En förutsättning för att man skall komma till rätta med underskottet i bytesbalansen och uppnå en stabil ekonomisk utveckling är alltså att det finansiella sparandet i ekonomin kan förbättras. Någon större ökning av det finansiella sparandet i företagssektorn kan inte påräknas då denna sektor måste svara för en stor del av de nödvändiga framtida

investeringarna. Det är därför önskvärt att hushållssektorn under kommande år mer aktivt kan bidra till en angelägen förbättring av det finansiella sparandet.

Sparstimulanser och ägandespridning

I *motionerna Fi603* av Carl Bildt m.fl. (m), *Fi604* av Gunnar Björk m.fl. (c) och *Fi605* av Anne Wibble m.fl. (fp) begärs bl.a. att riksdagen skall ge regeringen till känna vad som anförs i motionerna om vikten av att stimulera hushållssparandet och öka ägandespridningen, om ett samlat program för hushållssparande och decentraliserat ägande samt om hushållssparandets betydelse för samhällsekonomin.

Av vad utskottet nyss anfört framgår att utskottet ser det som angeläget att sparandet inom hushållssektorn ökar. Det är nödvändigt inte bara för den samhällsekonomiska tillväxten utan också för att en buffert i form av ett personligt sparande ger de enskilda hushållen trygghet och frihet. Samma uppfattning har regeringen givit uttryck för vid flera tillfällen. I dessa frågor föreligger således inga delade meningar. Enligt utskottets mening framstår det därför som obehövligt med särskilda tillkännagivanden av det slag motionärerna begär.

I motionerna redovisas också förslag till sparstimulerande åtgärder av mer allmänekonomisk karaktär. Bl.a. framhåller man stabila villkor för sparandet, begränsad inflation och ett minskat skattetryck som viktiga åtgärder för att stimulera hushållssparandet.

Regeringen kommer inom kort att förelägga riksdagen förslag om en reformerad inkomst- och företagsbeskattning. Ett av huvudsyftena med omläggningen är att stimulera sparandet och motverka skuldsättning. Flera av motionärernas förslag kommer att tas upp i detta sammanhang.

Enligt utskottets mening kan motionärernas förslag inte ses isolerade från den ekonomiska politiken i övrigt. Sänkta skatter kan under vissa betingelser stimulera till ökat hushållssparande men orsakar samtidigt, om inte andra åtgärder vidtas, en minskning av det offentliga sparandet. Det är därför nödvändigt att beakta de samlade effekterna på tillväxten och det totala sparandet i ekonomin. Enligt utskottets mening bör hushållens sparande inte ökas med hjälp av subventioner. För att nå ett stort, positivt hushållssparande krävs nämligen mycket omfattande stimulanser inom den privata sektorn, vilket ytterligare bidrar till att öka de redan rikas förmögenheter. Utskottet anser således att åtgärder av denna allmänekonomiska karaktär bör prövas i ett bredare ekonomisk-politiskt sammanhang när effekterna av det förestående reformarbetet bättre kan överblickas. I avvaktan härpå avstyrker utskottet motionerna *Fi603* yrkande 1, *Fi604* yrkande 2 samt *Fi605* yrkandena 2 och 3.

I *motionerna Fi603* av Carl Bildt m.fl. (m) och *Fi605* av Anne Wibbe m.fl. (fp) betonas vikten av att staten bedriver en aktiv politik för att stimulera det enskilda sparandet och ägandet. Målet för en sådan politik bör enligt motionärernas mening vara att hushållen skall kunna ha ett sparkapital motsvarande den genomsnittliga årslönen för en industriarbetare.

Utskottet anser i likhet med motionärerna att ambitionen bör vara att varje hushåll skall kunna förfoga över ett tillräckligt sparkapital. Nuvarande regler för sparavdraget och allemanssparandet ger en familj på två vuxna personer möjlighet att ha ett sparat belopp som överstiger den genomsnittliga årslönen för en industriarbetare utan att avkastningen behöver beskattas. Även de nya skattereglerna kommer att innebära att sparandet i beskattningshänseende behandlas förmånligt.

Det måste dock konstateras att många hushåll lever med mycket små marginaler, och för dem är detta sparmål dess värre mycket avlägset. Utskottet ser inte något skäl för riksdagen att göra uttalanden om sparmål och avstyrker därmed *motionerna Fi603* yrkande 2 och *Fi605* yrkande 1.

Vissa frågor om allemansfondssparandet

I *motion Fi608* av Alf Wennerfors (m) anføres att högsta tillåtna *antalet andelsdelägare i en allemansfond* bör minskas från 150 000 till 50 000. En sådan förändring bör åstadkommas för att delägarna skall kunna ta sitt ansvar och bestämma i sina egna angelägenheter, framhåller motionären.

Hösten 1987 beslutade riksdagen (FiU 1987/88:9, rskr. 105) att gränsen för största tillåtna antal andelsägare i en allemansfond skulle höjas från 75 000 till 100 000. Vid den tidpunkten hade sparandet i allemansfonderna nått en sådan omfattning att man i vissa fonder börjat närma sig taket för antalet delägare. För att nya sparare skulle kunna få tillträde till allemansfonderna måste därför ytterligare fondbolag bildas och nya fonder sättas i gång, vilket skulle föra med sig kostnader för administration och förvaltning. En höjning av gränsen för högsta tillåtna antalet sparare innebar emellertid att dessa kostnader kunde undvikas. Den tillströmning av sparare som skedde efter år 1987 gjorde att riksdagen våren 1989 (1988/89:FiU30, rskr. 327) ånyo beslutade justera den övre gränsen för antalet andelsägare, denna gång till 150 000 personer.

Erfarenheterna av de beslutade höjningarna av högsta antalet andelsägare har varit goda. Några påtagliga inskränkningar i inflytandet från andelsägarna har inte påvisats. Höjningarna har medfört att kostnader för administration och förvaltning har kunnat begränsas, vilket bidragit till att öka avkastningen på spararnas insättningar. Det finns därför enligt utskottets mening inte några skäl för att överväga en sänkning av högsta tillåtna antalet andelsägare i en allemansfond. *Motion Fi608* yrkandena 2 och 3 bör därför avslås av riksdagen.

Samme motionär vill också att riksdagen skall uttala sig för att *alle-mansfonderna skall bibehållas*.

Enligt utskottets mening har allemansfonderna på ett framgångsrikt och effektivt sätt bidragit till att öka antalet aktieägare och sprida aktieägandet. Det finns därför inte anledning att avskaffa dessa fonder. Något särskilt uttalande av den typ motionären föreslår anser inte utskottet vara befogat. Utskottet avstyrker därför yrkande 1 i motion Fi608.

I motionen begärs slutligen också att riksdagen skall uttala sig för att de kring *skattefondsparandet* uppbyggda fonderna i framtiden skall ges en likartad behandling som allemansfonderna. Sedan år 1984 förekommer inget nysparande i aktiefonderna. Med tanke på det låga hushålls-sparandet anser motionären att åtgärder bör vidtas för att nysparande i aktiefonder skall kunna ske. Motionären framhåller också att det är angeläget att ett nysparande kan komma till stånd även i de för närvarande 37 stycken s.k. företagsanknutna skattefonderna.

Utskottet får med anledning härav anföra följande. Skattefondssparandet ersattes år 1984 av allemanssparandet. Skattefonderna stängdes då för nyinsättningar. Enligt utskottets mening saknas det anledning att åter öppna dem för nysparande. Med det anförda avstyrker utskottet motion Fi608 yrkande 4.

Personliga investeringskonton m.m.

I ett antal motioner förs förslag fram om personliga investeringskonton eller sparformer utformade enligt samma principer.

I *motionerna Fi213* av Olof Johansson m.fl. (c) och *Fi604* av Gunnar Björk m.fl. (c) begärs att regeringen skall lägga fram förslag om *personliga investeringskonton*. I *motion Fi607* av Agne Hansson m.fl. (c) föreslås att samma sparform används för att stimulera bostadssparandet. Personliga investeringskonton som centern förespråkade under en följd av år skall enligt motionärerna vara uppbyggda enligt följande principer:

- Personliga investeringskonton införs för långsiktigt målsparande.
- Insättningarna maximeras till ett halvt basbelopp per år (f.n. ca 15 000 kr.) och undantas från beskattning.
- Avkastningen görs skattefri.
- Uttag utan skattekonsekvenser får endast göras till investeringar i permanentbostad eller i eget företag.
- Beskattningen sker när tillgången avyttras.
- Vid uttag till annan användning sker beskattning omedelbart.

I *motion Fi603* av Carl Bildt m.fl. (m) föreslås en liknande form för *pensionssparande* i bank, vilket skall vara förenat med avdragsgilla insättningar på högst ett basbelopp per år (dvs. 29 700 kr. år 1989), skattefri avkastning och en behållning som är undantagen från förmögenhetsskatt. Å andra sidan skall ett sådant konto vara spärrat för uttag intill dess innehavaren fyllt 55 år då uttag får göras med högst en tiondel per år. Skattskyldighet föreligger därvid för uttagen.

Utskottet har vid upprepade tillfällen under senare år behandlat förslag om personliga investeringskonton och andra snarlika sparformer, senast våren 1989 (1988/89:FiU31). Riksdagen har på utskottets förslag avslagit dessa motioner.

Systemet har vissa uppenbara svagheter. Ett införande av investeringskonton skulle leda till ett betydande inkomstbortfall för stat och kommun, särskilt i ett uppbyggnadsskede. Dessutom skulle man vid sidan av allemanssparande få ett nytt omfattande sparsystem som bärs upp av gynnsamma skatteregler.

Den förestående reformeringen av inkomstskattesystemet bärs upp av en strävan att stimulera till ökat sparande och motverka skuldsättning och skatteplanering. Eftersom omläggningen kan väntas få långtgående återverkningar på hushållens sparbeteende bör nya sparformer av det slag motionärerna här förordar inte aktualiseras innan närmare erfarenheter vunnits av det nya skattesystemets effekter.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Fi213 (c) yrkande 8, Fi603 (m) yrkande 6, Fi604 (c) yrkande 1 och Fi607 (c) yrkande 2.

Försäkringssparande

I *motion Fi603* av Carl Bildt m.fl. (m) hävdas att marknaden för livförsäkringar är stel i Sverige. Enligt motionärerna skulle konkurrensen öka om livförsäkringsrörelse fick drivas i aktiebolagsform. Det skulle då bli möjligt att sätta räntan under risk. I dag utgår bolagen från en kalkylränta på 4 % om året, vartill kommer möjligheten till återbäring. Utomlands är det vanligt att bolagen i stället erbjuder en garanterad ränta på exempelvis 10 %. Blir avkastningen på gjorda placeringar mindre får bolaget stå för mellanskillnaden, medan det får behålla den om avkastningen blir större. Motionärerna föreslår att reglerna för försäkringssparande ändras i enlighet härmed.

De frågor som motionärerna tar upp har till viss del berörts av försäkringsverksamhetskommittén, som hösten 1987 avgav sitt slutbetänkande dock utan att lägga fram några förslag av den innebörd motionärerna åsyftar. När utskottet tidigare behandlat snarlika motionsyrkanden har utskottet avstyrkt dessa med hänvisning till att regeringens ställningstagande till kommitténs förslag bör avvaktas innan nya frågor av det slag motionärerna aktualiserat tas upp till prövning. Utskottet är alltså av samma uppfattning och avstyrker därför *motion Fi603* (m) yrkande 7.

Bosparande

Moderata samlingspartiet förespråkar i *motionerna Fi601* och *Fi603* av Carl Bildt m.fl. (m) samt i *motion Fi606* av Knut Billing m.fl. (m) ett bosparsystem som premieras av staten men som administreras och hanteras av banker och andra kreditinstitut. Det föreslagna bosparsystemet skall inte ha någon övre åldersgräns. Den statliga sparpremien skall vara skattefri och uppgå till 10 % av de medel som stått inne under minst tre år. Premien skall dock inte kunna utgå med mer än högst 10 000 kr. Enligt förslaget skall den bli tillgänglig när spararen

uppvisar ett ingånget köpeavtal. Staten bör dessutom ställa en statlig borgen för lån, vilket enligt motionärernas förslag kan innebära en sänkning av låneräntan med ungefär 0,5–1 procentenhet.

Såsom framgår av ett tidigare avsnitt vill centerpartiet stimulera bostadssparandet genom systemet med personliga investeringskonton.

I *motion Fi602* av Sören Lekberg m.fl. (s) förordas förbättrade villkor för målsparandet inom bostadssektorn. I ett samhällsekonomiskt läge, där det frivilliga finansiella sparandet bör stimuleras och hushållens skuldsättning reduceras, finns det enligt motionärernas mening skäl att överväga åtgärder som särskilt stimulerar ett dokumenterat bosparande oberoende av ålder på bospararna.

I *motion Fi605* av Anne Wibbe m.fl. (fp) framhålls att det finns skäl att uppmuntra långsiktigt bundet sparande för den egna bostaden. Motionärerna föreslår att en bosparutredning tillsätts för att lägga fram ett sådant förslag.

Utskottet har redan tidigare och senast vid föregående riksmöte (1988/89:FiU31) framfört vissa invändningar mot moderata samlingspartiets förslag till bosparsystem. Utskottet såg i och för sig förslaget som intressant men påpekade också svagheter i förslaget. Den föreslagna bonusen skulle enligt utskottets mening knappast leda till något nysparande utan i första hand vara en stimulans för dem som har möjlighet att göra stora överföringar från annat sparande för att komma i åtnjutande av bonusen. Då det dessutom i december 1988 tillkommit ett nytt ungdomsbosparsystem knutet till banker och sparkassor finns det än mindre anledning att biträda den av motionärerna föreslagna lösningen. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Fi601 (m), Fi603 (m) yrkande 8 och Fi606 (m).

Innan effekterna av den förestående reformeringen av inkomstbeskattningen bättre kan överblickas är utskottet ej heller berett att förorda några andra åtgärder för att stimulera bosparandet. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motionerna Fi602 (s) och Fi605 (fp) yrkandena 6 och 7.

Startsparande

I *motionerna Fi603* av Carl Bildt m.fl. (m) och *Fi605* av Anne Wibbe m.fl. (fp) föreslås också att en ny sparform, kallad *startsparande*, införs för barn och ungdom. På bankkonton, som är spärrade för uttag intill 18 års ålder, skall föräldrar och släktingar kunna sätta in upp till 5 000 kr. årligen vardera. Gåvoskatt skall inte utgå på insättningarna, men någon form av tak bör dock övervägas.

Det av motionärerna föreslagna startsparandet är således tänkt att premieras på så sätt att de insättningar som anhöriga gör på kontot skall vara befriade från gåvoskatt. I gengäld skall de sparade medlen inte kunna tas ut före myndighetsdagen. I den moderata motionen förordas dessutom att avkastningen på kontot inte skall beskattas.

Utskottet får för egen del anförda följande. Gåvor av annat slag än lösöre avsett för personligt bruk är enligt nuvarande ordning skattefria i den mån värdet av vad som mottagits av samme givare under ett

kalenderår inte överstiger 2 000 kr. Två föräldrar kan således årligen ge vart och ett av sina barn 4 000 kr. i gåva utan att skatteplikt föreligger. Det av motionärerna föreslagna sparsystemet förutsätter att denna gräns höjs.

Arvs- och gåvoskattekommittén har haft i uppdrag att utreda frågan om en höjning av de gåvoskattefria beloppen. Kommittén har i sitt slutbetänkande Ny arvs- och gåvoskattelag (SOU 1987:62) föreslagit att den skattefria gränsen för annan gåva höjs från 2 000 till 5 000 kr. Förslaget bereds för närvarande inom regeringskansliet.

Enligt utskottets mening bör riksdagens slutliga ställningstagande till arvs- och gåvoskattekommitténs förslag avvaktas innan den av motionärerna förordade sparformen tas upp till prövning.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Fi603 (m) yrkande 5 och Fi605 (fp) yrkande 8.

Spardelegationen

Regeringen föreslår att riksdagen skall anvisa 19,4 milj. kr. till sparfrämjande åtgärder. Medlen skall ställas till spardelegationens disposition och utnyttjas för insatser i syfte att långsiktigt främja hushållssparandet och för informationsinsatser avseende allemanssparandet och ungdomsbosparandet. Föredraganden framhåller att han i frågan om informationsinsatser i samband med skattereformen har för avsikt att återkomma i skattepropositionen när behovet av medel bättre kan överblickas.

Moderata samlingspartiet, folkpartiet och centern har i *motionerna Fi603* av Carl Bildt m.fl. (m), *Fi605* av Anne Wibble m.fl. (fp) och *Fi416* av Gunnar Björk m.fl. (c) begärt att spardelegationen skall avskaffas och att den föreslagna medelstilldelningen skall avvisas av riksdagen. Som skäl anförs att påkostade annonskampanjer av den typ som spardelegationen genomfört inte är någon effektiv sparpolitik. Det är vidare, sägs det i motion *Fi603* (m), inte statens uppgift att bedriva sparpropaganda utan att skapa gynnsamma förutsättningar för sparandet.

Riksdagen har på förslag av finansutskottet tidigare avslagit liknande motionskrav, senast våren 1989 (1988/89:FiU21, rskr. 1988/89:104). Utskottet har därvid erinrat om de åtgärder som statsmakterna vidtagit under senare år för att stimulera sparandet. Utskottet har också som sin mening framhållit att det inte finns någon motsättning mellan å ena sidan en ekonomisk politik som främjar sparandet och å andra sidan olika informationsinsatser som görs för att på ett pedagogiskt sätt informera hushållen om värdet av att spara.

I likhet med tidigare år anser utskottet att det är värdefullt om statens insatser för att skapa gynnsamma förutsättningar för sparandet kompletteras med olika informationsaktiviteter kring sparandet. Spardelegationen har i det sammanhanget en viktig uppgift att fylla. Utskottet avvisar således förslaget att spardelegationen skall avskaffas.

Med det anförda biträder utskottet propositionens förslag om att 19,4 milj. kr. skall anvisas för *sparfrämjande åtgärder* och avstyrker motionerna Fi416 (c) yrkande 3, Fi603 (m) yrkande 3 och Fi605 (fp) yrkandena 4 och 5.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *sparstimulanser och ägandespridning*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Fi603 yrkande 1, 1989/90:Fi604 yrkande 2, 1989/90:Fi605 yrkandena 2 och 3,
res. 1 (m, fp, c)

2. beträffande *mål för hushållssparandet*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Fi603 yrkande 2 och 1989/90:Fi605 yrkande 1,
res. 2 (m, fp)
res. 3 (c) - motiv.

3. beträffande *antalet andelsägare i en allemansfond*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Fi608 yrkandena 2 och 3,

4. beträffande *uttalande om allemansfonder*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Fi608 yrkande 1,

5. beträffande *skattefondssparandet*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Fi608 yrkande 4,

6. beträffande *personliga investeringskonton m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Fi213 yrkande 8, 1989/90:Fi603 yrkande 6, 1989/90:Fi604 yrkande 1 och 1989/90:Fi607 yrkande 2,

res. 4 (m)

res. 5 (c)

7. beträffande *försäkringssparande*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Fi603 yrkande 7,
res. 6 (m)

8. beträffande *bosparande*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Fi601, 1989/90:Fi602, 1989/90:Fi603 yrkande 8, 1989/90:Fi605 yrkandena 6 och 7 samt 1989/90:Fi606,

res. 7 (m)

res. 8 (fp)

res. 9 (c) - motiv.

9. beträffande *startsparande*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Fi603 yrkande 5 och 1989/90:Fi605 yrkande 8,

res. 10 (m, fp)

10. beträffande *spardelegationen*
att riksdagen med bifall till proposition 1989/90:100 bilaga 9 punkt G 5 samt med avslag på motionerna 1989/90:Fi416 yrkande 3, 1989/90:Fi603 yrkande 3 och 1989/90:Fi605 yrkandena 4 och 5 till *Sparfrämjande åtgärder* för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 19 380 000 kr.

res. 11 (m, fp, c)

På finansutskottets vägnar

Anna-Greta Leijon

Närvarande: Anna-Greta Leijon (s), Anne Wibble (fp), Roland Sundgren (s), Lars Tobisson (m), Arne Andersson i Gamleby (s), Gunnar Björk (c), Rune Rydén (m), Iris Mårtensson (s), Lisbet Calner (s), Arne Kjörnsberg (s), Filip Fridolfsson (m), Lars De Geer (fp), Ivar Franzén (c), Lars-Ove Hagberg (vpk), Carl Frick (mp), Marianne Carlström (s) och Sonia Karlsson (s).

Reservationer

1. Sparstimulanser och ägandespridning (mom. 1)

Anne Wibble (fp), Lars Tobisson (m), Gunnar Björk (c), Rune Rydén (m), Filip Fridolfsson (m), Lars De Geer (fp) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar med "Av vad" och slutar med "2 och 3" bort ha följande lydelse:

Bakom den totala sparandebristen i svensk ekonomi ligger bl.a. ett allt sämre hushållssparande. Under hela 1900-talet — ända fram till 1960 — var hushållens sparande i Sverige tämligen normalt för ett utvecklat industriland, låt vara att det inte nådde upp till så höga nivåer som i t.ex. Japan och Italien. Sedan 1960-talet har det emellertid skett en trendmässig nedgång.

Ett sjunkande hushållssparande i kombination med ett ökande of-fentligt sparande innebär att det enskilda ägandet minskar. Det är olyckligt. Det är angeläget med ett enskilt, spritt ägande. Tendensen har emellertid gått mot en allt större koncentration och institutionalisering av ägandet i näringslivet. Utskottet anser därför att förmögenhets- och sparandepolitiken bör användas aktivt för att uppnå en större ägandespridning.

Det enskilda ägandet är en förutsättning för en fungerande marknadsekonomi. Omsorg om den egna egendomen, oavsett om det är ett aktieinnehav som skall förräntas, ett eget företag som skall gå med vinst, en egen bostad eller ett fritidshus som måste underhållas, är en grundpelare för ett samhälles möjligheter att skapa, utveckla och vårda resurser. I avsaknad av privat ägande riskeras att resurser slösas bort, egendom inte förvaltas effektivt eller tillåts förfalla. Detta är inte till gagn för någon.

Hushållens sparande är också av betydelse i ett rent privatekonomiskt perspektiv. Den buffert som en sparad slant innebär ger — som

komplettering till våra socialförsäkringssystem — en större trygghet. Det ligger ett stort värde i detta, eftersom den enskilde då får ett ökat oberoende av företag och myndigheter. Möjligheterna att kunna möta risker och gripa chanser i livet blir större.

Hushållssparandet har också stor samhällsekonomisk betydelse. Varje ekonomi i balans måste, för att kunna upprätthålla en viss nivå av resurser och välbefinnande, avsätta medel för sparande och därmed investeringar. Det krävs således investeringar i ekonomin även om ambitionen endast skulle vara att upprätthålla nuvarande kapacitet. För att skapa nya resurser och öka välbefinnandet behövs följaktligen sparandet i än högre grad.

Alla de skäl som utskottet nämnt, dvs. ägandespridning, bättre fungerande marknadsekonomi, privatekonomisk trygghet och samhällsekonomins behov, talar för att hushållens sparande måste öka.

Orsaker till det låga sparandet

Enligt utskottet härrör en rad orsaker till det sjunkande sparandet från den politik som den socialdemokratiska regeringen för. Kanske viktigast bland dem är den tilltagande osäkerhet om sparandets framtida avkastning som politiken framkallat. Som exempel kan nämnas de många försämringar av aktiebeskattningen som genomförts. På samma sätt riskerar genomdrivandet av engångsskatten på pensionssparande och beslutet att kraftigt höja beskattningen av företagsanknutna vinstandelssystem att ytterligare försämra sparandet.

För det andra har många människor reagerat på den kraftiga höjningen av skattetrycket genom att öka upplåningen och dra ned sitt sparande för att hålla uppe konsumtionen.

Den försämring som inträffat under de allra senaste åren kan dessutom förklaras av att avregleringen på kreditmarknaden ökat tillgången på krediter för hushållen. Utskottet är för avregleringen men konstaterar också att den ökade tillgången på krediter i kombination med höga marginalsatser gjort lånefinansierad konsumtion mindre kostsam än den annars skulle ha varit.

Avvägningen privat — offentligt sparande

När investeringarna inom näringslivet ökar, kan företagen inte själva finansiera dessa fullt ut utan är beroende av kapitaltillförsel utifrån. Historiskt sett har detta kapitalbehov i huvudsak täckts genom ett sparandeöverskott hos hushållen. Nu föreligger inte något sådant, och då återstår antingen att bygga upp ett sparandeöverskott i den offentliga sektorn, att stimulera till ett ökat enskilt sparande eller kapitalimport från utlandet.

Utskottet anser inte att den ekonomiska politiken bör leda till bestående överskott i den offentliga sektorn. Denna väg leder mot ett successivt överförande av ägande från den privata till den offentliga sektorn, vilket skulle innebära en fortgående socialisering av ekonomin.

Införandet av löntagarfonderna, uttaget av skatten på pensionssparande och inrättandet av den femte AP-fondstyrelsen är konkreta exempel på denna utveckling. En fortsättning på den inslagna vägen förutsätter ytterligare skärpt skattetryck med åtföljande negativa verkningar på viljan att arbeta och spara. Därigenom undergrävs den enskilda sektorns produktionsförmåga, och skattetrycket måste höjas ytterligare. Denna politik leder ekonomin in i en ond cirkel och minskar förutsättningarna för Sverige att återta sin ställning som ledande välfärdsland.

Politik för ett ökat hushållssparande

I motionerna Fi603 (m), Fi605 (fp) och Fi604 (c) beskrivs en långsiktig politik för att gynna sparandet.

Av största vikt för att stimulera till ökat hushållssparande är en ekonomisk politik, som gynnar en stabil och god tillväxt. En avgörande förutsättning för ett högre hushållssparande är också att skattetrycket på hushållen sänks genom att de skatter som indirekt eller direkt belastar sparande och arbete minskar. Dessutom måste medborgarna kunna lita på att de får behålla vad de sparar.

Den kraftiga beskattningen av hushållens inkomster drabbar särskilt hårt avkastningen av sparande. Därför måste beskattningen av sparandets avkastning sänkas. I första hand skall den lägre beskattningen genomföras genom generellt sänkta skattesatser.

När löntagarfonderna avvecklas och deras tillgångar utnyttjas som sparstimulans, på sätt som tidigare föreslagits av de borgerliga partierna i motion 1989/90:Fi712, räknar utskottet med en ökning av enskilda människors riskvilliga sparande och därigenom en kraftig ägandespridning. Dessutom kommer fondernas samlade tillgångar med största sannolikhet att överstiga det belopp som maximalt avsatts för sparpremier. De medel som härigenom inte tas i anspråk bör användas till forskning och andra sparstimulerande och tillväxtbefrämjande åtgärder.

Utvecklingen har visat att det inte nämnvärt går att öka hushållens sparande med hjälp av skattemässiga styråtgärder som t.ex. i allemanssparandet. Utan långsiktig bindning leder sådana arrangemang mest till att människor flyttar sparmedel från ett konto till ett annat. Inte heller utgör den typ av påkostade annonskampanjer som spardelegationen genomför någon effektiv sparpolitik. Enligt utskottets mening bör sparandet på allemanskonto främst uppmuntras då det sker i allemansfond, dvs. i aktier.

En generell ekonomisk politik som främjar varaktig tillväxt genom skattelättnader för hushållen, återinförande av fasta spelregler och avveckling av löntagarfonderna är således de viktigaste förutsättningarna för hushållssparandets återhämtning.

Vad utskottet här anfört om stimulanser av hushållssparandet, ägandespridning, hushållssparandets betydelse för samhällsekonomin och vikten av stabila spelregler för att stimulera sparande och investeringar

bör riksdagen med anledning av motionerna Fi603 yrkande 1, Fi604 yrkande 2 samt Fi605 yrkandena 2 och 3 som sin mening ge regeringen till känna.

1989/90:FiU21

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *sparstimulanser och ägandespridning*
att riksdagen med anledning av motionerna 1989/90:Fi603 yrkande 1, 1989/90:Fi604 yrkande 2 och 1989/90:Fi605 yrkandena 2 och 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Mål för hushållssparande (mom. 2)

Anne Wibble (fp), Lars Tobisson (m), Rune Rydén (m), Filip Fridolfsson (m) och Lars De Geer (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "yrkande 1" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att staten bör bedriva en aktiv politik för att stimulera enskilda människors sparande och ägande. Målet bör vara att hushållen skall kunna ha ett sparkapital motsvarande den genomsnittliga årslönen för en industriarbetare.

Det ligger ett stort värde i att den enskilde får en större ekonomisk trygghet och ett ökat oberoende av företag och myndigheter. Möjligheterna att kunna möta risker och ta chanser blir större. Den "topphugande" förmögenhetspolitik som socialdemokraterna hittills bedrivit anser utskottet bör ersättas av en "uppbyggande" politik. En ökad sparvilja förutsätter stabila spelregler så att människor vågar spara långsiktigt. Sparandet bör premieras — inte motverkas.

Vad utskottet anfört om mål för hushållssparande med anledning av motionerna Fi603 (m) och Fi605 (fp) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *mål för hushållssparande*
att riksdagen med bifall till motionerna 1989/90:Fi603 yrkande 2 och 1989/90:Fi605 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna att målet för sparpolitiken skall vara att hushållen skall kunna ha ett sparkapital som motsvarar den genomsnittliga årslönen för en industriarbetare,

3. Mål för hushållssparande (mom. 2, motiveringen)

Gunnar Björk och Ivar Franzén (båda c) anser att den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "yrkande 1" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med vad centern förordar i motion Fi604 att målet för det totala finansiella sparandet bör sättas högt. Detta för att man skall kunna nettoamortera statsskulden. Överskottet skall i hu-

vudsak genereras i hushållssektorn. Målet för hushållssparandet bör vara att man, sett i ett längre tidsperspektiv, skall kunna höja sparkvoten för hushållen till 10 %. Utskottet ser mot denna bakgrund inte skäl för riksdagen att göra uttalanden om sparmål av den innebörd som förordas av moderata samlingspartiet och folkpartiet i motionerna Fi603 yrkande 2 och Fi605 yrkande 1. Dessa båda motioner avstyrks därför av utskottet.

4. Personliga investeringskonton m.m. (mom. 6)

Lars Tobisson, Rune Rydén och Filip Fridolfsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör möjligheterna till eget pensionssparande breddas. Utöver vanligt försäkringssparande borde det bli möjligt att spara bundet i bank på särskilda pensionskonton. Bankerna har goda förutsättningar att marknadsföra sparformen till en bred allmänhet genom sina väl förgrenade kontorsnät. Sparformen skulle också uppmuntra och förstärka en god bank—kund-relation, vilket utskottet ser som angeläget.

Såsom föreslås i motion Fi603 (m) bör pensionskontona vara spärrade för uttag intill dess att vederbörande fyllt 55 år. Därefter bör uttag få göras med högst en tiondel av det inestående beloppet. Avsättning till pensionskonto bör vara avdragsgill mot att skattskyldighet inträder då beloppen tas ut. Även i övrigt bör reglerna samordnas med vad som gäller för pensionssparande i försäkringsbolag.

Ett banksparande av detta slag överensstämmer i flera avseenden med de förslag om personliga investeringskonton och nyetableringskonton som förs fram i motionerna Fi213 (c), Fi604 (c) och Fi607 (c).

Vad utskottet anfört om pensionssparande i bank bör ges till känna för regeringen.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *personliga investeringskonton m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Fi603 yrkande 6 samt med anledning av motionerna 1989/90:Fi213 yrkande 8, 1989/90:Fi604 yrkande 1 och 1989/90:Fi607 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om pensionssparande i bank,

5. Personliga investeringskonton m.m. (mom. 6)

Gunnar Björk och Ivar Franzén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Utskottet får med anledning härav anföra följande. Personliga investeringskonton är ett sparsystem som ger individen möjlighet att

spara med uppskjuten beskattning. Systemet är så utformat att konsumtion beskattas medan sparande är befriat från skatt. Det innebär att investeringar i hushållssektorn behandlas lika förmånligt som i företagssektorn.

Det förslag som centerpartiet presenterar i motionerna Fi213 och Fi604 syftar till att premiera långsiktigt målsparande. Genom sin konstruktion främjar personliga investeringskonton nysparande. Systemet bidrar också till att öka utbudet av arbetskraft i och med att de som väljer att arbeta övertid kan placera den extra förtjänsten i en skattebefriad sparform. I ett läge då kapitalkostnaderna för bostäder ökar kan personliga investeringskonton dessutom stimulera bostadskonsumenter till att spara till en större egen kapitalinsats, som vid köp av bostäder kan bidra till att begränsa de framtida kapitalkostnaderna. De årliga avdragsgilla insättningarna på kontot är begränsade till högst ett halvt basbelopp (dvs. ca 15 000 kr. år 1990), och uttag får i princip inte göras utom för investeringar i egen permanentbostad eller i eget företag.

Ett system med personliga investeringskonton kan aktivt bidra till ett ökat enskilt sparande. Detta är angeläget eftersom hushållssparandet inte utvecklats på önskvärt sätt. Ett sådant system bidrar också till ett ökat intresse för att investera i eget företag samt att äga sin egen bostad. Såsom framhålls i motion Fi607 kan systemet också användas för att stimulera bosparandet. Det bör ankomma på regeringen att verkställa den ytterligare utredning som kan krävas och snarast återkomma till riksdagen med ett konkret förslag om införande av personliga investeringskonton. Målsättningen bör vara att införa personliga investeringskonton fr.o.m. år 1991.

- Personliga investeringskonton införs för långsiktigt målsparande.
- Insättningarna på kontot får inte överstiga ett halvt basbelopp per person och år.
- Avkastningen skall vara skattefri.
- Uttag utan skattekonsekvens skall få göras bara för investeringar i egen permanentbostad eller i eget företag.
- Beskattning skall ske när tillgången avyttras.
- Vid uttag till annan användning än egen bostad och eget företag skall beskattning ske omedelbart.

Personliga investeringskonton ersätter till viss del det institutionaliserade pensionssparandet. Systemet kan också fylla ett behov för dem som vill trappa ned på arbetstiden tidigare än vid 65 års ålder.

Systemet skulle också kunna bidra till en sundare aktiemarknad med fler aktörer och en större andel aktier ägda av enskilda och färre via institutioner. Tillgångarna på det personliga investeringskontot skall inte gå att belåna. Detta tillsammans med långsiktigheten i sparandet minimerar risken för skattearbitrage.

Slutligen kan det personliga investeringskontot kraftigt stimulera hushållssparandet och därmed minska konsumtionstillväxten.

Utskottet ställer sig därmed bakom vad som föreslås i motionerna Fi213, Fi604 och Fi607. Utskottets uttalande bör ges regeringen till känna. Vad utskottet här anfört innebär att förslagen i motionerna Fi603 om pensionssparande i bank blir tillgodosedda.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. *beträffande personliga investeringskonton m.m.*

att riksdagen med bifall till motionerna 1989/90:Fi213 yrkande 8, 1989/90:Fi604 yrkande 1 och 1989/90:Fi607 yrkande 2 samt med anledning av motion 1989/90:Fi603 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om en utredning om personliga investeringskonton,

6. Försäkringssparande (mom. 7)

Lars Tobisson, Rune Rydén och Filip Fridolfsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med "De frågor" och slutar med "yrkande 7" bort ha följande lydelse:

Såsom moderata samlingspartiet framhåller i motion Fi603 är det angeläget att de skatteförmåner som är förknippade med sparande i pensionsförsäkring inte begränsas. De skattemässiga villkoren för sparande i kapitalförsäkring har successivt försämrats, vilket lett till en minskning.

Marknaden för livförsäkringar är stel i Sverige, vilket sammanhänger med att livbolagens verksamhet är hårt reglerad. Konkurrensen skulle genast öka om livförsäkringsrörelse såsom motionärerna föreslår fick drivas i aktiebolagsform.

Det skulle då bli möjligt att sätta räntan under risk. I dag utgår alla bolag från en kalkylränta på 4 % om året, vartill kommer möjligheten till återbäring. Utomlands är det vanligt att bolagen i stället erbjuder en garanterad ränta på exempelvis 10 %. Blir avkastningen på gjorda placeringar mindre, får bolagen stå för mellanskillnaden. Blir avkastningen större får de behålla den. I förening med fördelaktiga återlåneregler har detta visat sig vara en attraktiv sparform i bl.a. USA.

Det nyligen genomförda öppnandet av s.k. unit-linked-försäkringar är som framhålls i motionen ett steg i rätt riktning mot ett rikare utbud av försäkringsformer i Sverige. Utskottet instämmer också i motionärernas uppfattning att det vore önskvärt med ett försäkringssparande inriktat på förvärv av bostad i samband med övergången från yrkesverksamhet till pensionstillvaro. Mångfalden av försäkringslösningar skulle självfallet öka om nuvarande begränsning till 3 000 kr. i utländska försäkringspremier avskaffas, vilket också torde bli nödvändigt med hänsyn till det pågående integrationsarbetet i Europa.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. *beträffande försäkringssparande*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Fi603 yrkande 7

som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om ändringar i reglerna för försäkringssparande.

1989/90:FiU21

7. Bosparande (mom. 8)

Lars Tobisson, Rune Rydén och Filip Fridolfsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 10 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "yrkandena 6 och 7" bort ha följande lydelse:

Finansutskottet får för egen del anföra följande. Att bredda bostadsägandet är det bästa sättet att åstadkomma en jämnare fördelning av förmögenhetstillgångarna i samhället. Ur både samhälls- och privatekonomisk synvinkel är det fördelaktigt om människor får möjlighet att skaffa en egen bostad antingen i småhus eller i flerfamiljshus.

För att öka hushållens möjligheter att i större utsträckning äga sina bostäder är det väsentligt att minska beskattningen. Skatterna bör sänkas på både hushållens inkomster och själva boendet. Därigenom kan möjligheter skapas för vanliga inkomsttagare och barnfamiljer att skaffa en personligt ägd bostad. Reavinstbeskattningen på bostadsrätter bör ändras så att den blir analog med egnahemsbeskattningen.

Enligt utskottets mening bör dessutom målsparandet till egen bostad eller bostadsrätt uppmuntras. Våren 1988 godkände riksdagen visserligen formerna för ett nytt ungdomsbosparssystem som bygger på bankernas spara-låna-system. Detta sparsystem är emellertid krångligt till sin konstruktion och leder till ökade kostnader för såväl banken som riksgäldskontoret, utan att ge särskilt stora effekter på nysparandet.

Såsom utskottet ser det sammanhänger problemen med den nya sparformen med de begränsningar som byggts in i systemet. Dessa ter sig i flera avseenden som svårmotiverade.

För det första bör enligt utskottets mening ett bosparande av detta slag inte vara förbundet med någon åldersbegränsning, vare sig uppåt eller nedåt. För det andra bör inte de månatliga sparbeloppen begränsas. I stället kan ett tak fastställas för den statliga premien. För det tredje ter det sig orimligt att personer som redan sparar på andra bankkonton inte får knyta detta sparande till den nya sparformen. För det fjärde måste det vara fel att diskriminera det riskvilliga sparandet eftersom ett omfattande bosparande i denna form redan förekommer, bl.a. på tillskyndan av Sveriges bostadsrättsföreningars centralorganisation. För det femte måste enligt utskottets mening utbetalningen av sparpremien vara förbunden med ett förvärv av en bostad.

I tre motioner från moderata samlingspartiet har redovisats en sparmodell som tillgodoser de krav som utskottet här ställt upp. Det bör ankomma på regeringen att mer i detalj utforma ett förslag med denna inriktning och att återkomma till riksdagen i frågan.

Vad utskottet här anfört om ett bosparande utan övre åldersgräns innebär att motion Fi602 (s) blir tillgodosedd. Utskottets ställningsta-

gande medför också att det inte föreligger något behov av att tillkalla en särskild bosparutredning vilket föreslås i motion Fi605 (fp). Denna motion avstyrks därför av utskottet.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *bosparande*

att riksdagen med bifall till motionerna 1989/90:Fi601, 1989/90:Fi603 yrkande 8 och 1989/90:Fi606 samt med anledning av motion 1989/90:Fi602 och med avslag på motion 1989/90:Fi605 yrkandena 6 och 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om stimulanser till bosparandet,

8. Bosparande (mom. 8)

Anne Wibble och Lars De Geer (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 10 som börjar med "Innan effekterna" och slutar med "yrkandena 6 och 7" bort ha följande lydelse:

Erfarenheter av det svenska sparandets utveckling tyder på att investeringar och amorteringar i egen bostad är ett viktigt sparmotiv för den enskilde. Om de kommunala bostadsföretagen skulle erbjuda hyresgästerna att köpa sina bostäder, skulle därför en avsevärd stimulans till privat sparande och ägande uppkomma. Att bredda bostadssparandet är, som framhålls i motion Fi605 (fp), kanske det mest effektiva sättet att åstadkomma en jämnare fördelning av förmögenhetstillgångarna i samhället. Utskottet biträder således motionärernas uppfattning att hyreslägenheter i ökad utsträckning bör ombildas till bostadsrätter.

Såsom förordas i samma motion finns det anledning att uppmanra långsiktigt bundet sparande för den egna bostaden. Utskottet föreslår därför i likhet med motionärerna att en bosparutredning tillkallas för att lägga fram sådana förslag.

Vad utskottet här anfört innebär att utskottet biträder motion Fi605 (fp) yrkandena 6 och 7. Utskottets ställningstagande innebär samtidigt att syftet med motion Fi602 (s) kan tillgodoses.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *bosparande*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Fi605 yrkandena 6 och 7 samt med anledning av motion 1989/90:Fi602 och med avslag på motionerna 1989/90:Fi601 och 1989/90:Fi603 yrkande 8 och 1989/90:Fi606 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om breddat bosparande och om tillkallandet av en bosparutredning;

9. Bosparande (mom. 8, motiveringen)

1989/90:FiU21

Gunnar Björk och Ivar Franzén (båda c) anser att den del av utskottets yttrande på s. 10 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "yrkandena 6 och 7" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående behandlat motioner med förslag till personliga investeringskonton. Denna sparform bör utnyttjas för att premiera bosparandet. Som utskottet ser det kan systemet med personliga investeringskonton förväntas befrämja bosparandet högst väsentligt. Det föreligger därför inte behov av att utforma kompletterande bosparformer vid sidan av detta system. Med hänsyn härtill avstyrker utskottet motionerna Fi601 (m), Fi602 (s), Fi603 (m) yrkande 8, Fi605 (fp) yrkandena 6 och 7 samt Fi606 (m).

10. Startsparande (mom. 9)

Anne Wibble (fp), Lars Tobisson (m), Rune Rydén (m), Filip Fridolfsson (m) och Lars De Geer (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "Utskottet får" och på s. 11 slutar med "yrkande 8" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är det angeläget att stimulera sådant sparande som är förknippat med långa bindningstider. Det i motionerna Fi603 (m) och Fi605 (fp) föreslagna startsparandet för barn och ungdom är enligt utskottets mening en intressant lösning. Genom att de insättningar som föräldrar och andra närstående gör är bundna fram till 18 års ålder skapas en trygg start i vuxenlivet. Pengarna kan användas för att bekosta t.ex. utbildning eller bostad. Utskottet biträder motionärernas förslag att regeringen skall ges i uppdrag att skyndsamt utreda de närmare detaljerna och återkomma till riksdagen med ett förslag under år 1990.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *startsparande*

att riksdagen med bifall till motionerna 1989/90:Fi603 yrkande 5 och 1989/90:Fi605 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om en skyndsamt utredning av den närmare utformningen av ett startsparande,

11. Spardelegationen (mom. 10)

Anne Wibble (fp), Lars Tobisson (m), Gunnar Björk (c), Rune Rydén (m), Filip Fridolfsson (m), Lars De Geer (fp) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med "Riksdagen har" och på s. 12 slutar med "yrkandena 4 och 5" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det inte är statens uppgift att bedriva sparpropaganda. Statsmakterna bör i stället skapa gynnsamma förutsättningar för sparandet. Hushållssparandet bör stimuleras genom en ekonomisk politik som främjar tillväxt och håller inflationen nere samt genom skatteregler som gynnar ökat hushållssparande. Genomförandet av den s.k. engångsskatten på pensionssparande, slopandet av avdraget för aktieutdelningar etc. är inte förenliga med en effektiv statlig sparpolitik. Spardelegationens egna initiativ till spar-kampanjer har inte bidragit till att öka trovärdigheten. Utskottet delar därför motionärernas uppfattning att spardelegationens verksamhet bör upphöra. Några ytterligare medel för verksamheten bör därför inte anvisas för nästa budgetår.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. beträffande *spardelegationen*

att riksdagen med bifall till motionerna 1989/90:Fi416 yrkande 3, 1989/90:Fi603 yrkande 3 och 1989/90:Fi605 yrkandena 4 och 5 avslår förslaget i proposition 1989/90:100 bilaga 9 punkt G 5 att anvisa medel till *Sparfrämjande åtgärder*.

Särskilda yttranden

1. Inledande översikt (s. 4—6)

Carl Frick (mp) anför:

Sparandet är viktigt i ett samhälle. Det ger medborgarna frihet att välja. Det är också viktigt som grund för framtida ansvarsfulla investeringar.

Ett högt hushållssparande är också viktigt därför att det dämpar konsumtionen, den materiella förbrukningen, som med dagens proportioner leder till stor och ökande miljöförstöring.

Uppmaningar till medborgarna att spara måste, för att vara trovärdiga, kombineras med åtgärder som minskar eller dämpar köplusten. Dit hör åtgärder som minskar omfattningen på den reklam som nu dränker massmedierna. Det kan ske genom en kraftig höjning av skatten på reklam och genom att se till att etermedia inte tillåts sända reklam.

Det är bekymmersamt att utskottet inte har kunnat se sambanden mellan sparande, reklam och överkonsumtion.

2. Personliga investeringskonton m.m. (mom. 6)

Anne Wibble och Lars De Geer (båda fp) anför:

Folkpartiet anser att förslagen om personliga investeringskonton och pensionssparande i bank är intressanta, men att reglerna för deras införande blir komplicerade. Ytterligare utredning erfordras innan

förslagen kan leda till lagstiftning. Riksdagen bör uppmana regeringen att tillsätta en sådan utredning.

1989/90:FiU21

3. Spardelegationen (mom. 10)

Carl Frick (mp) anför:

Spardelegationen bedriver en verksamhet som tycks ha svårt att nå ut till flertalet medborgare. En utvärdering av verksamheten är på plats.

Ett skäl till att spardelegationen inte kan nå goda resultat är med all säkerhet att allmänheten inte upplever sparuppmaningarna som trovärdiga i ett samhälle där medborgarna översköljs av köpluststimulerande budskap.

Det vore rimligare om spardelegationen fick nya arbetsuppgifter, som innebär att den skulle stimulera till hushållning och allmän sparsamhet med begränsade resurser i samhället. Detta skulle leda till att miljöförstöringen kunde bromsas och att medborgarnas samlade frihet kunde öka såväl ekonomiskt som miljömässigt. Det skulle också kunna ge ett bidrag till minskningen av underskotten i bytesbalansen och den internationella skuldsättningen.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning	1
Propositionen	2
Motionerna	2
Utskottet	4
Sparstimulanser och ägandespridning	6
Mål för hushållssparandet	7
Vissa frågor om allemansfondssparandet	7
Personliga investeringskonton m.m.	8
Försäkringssparande	9
Bosparande	9
Startsparande	10
Spardelegationen	11
Hemställen	12

Reservationer

1. Sparstimulanser och ägandespridning (mom. 1) (m, fp, c)	13
2. Mål för hushållssparande (mom. 2) (m, fp)	16
3. Mål för hushållssparande (mom. 2, motiveringen) (c)	16
4. Personliga investeringskonton m.m. (mom. 6) (m)	17
5. Personliga investeringskonton m.m. (mom. 6) (c)	17
6. Försäkringssparande (mom. 7) (m)	19
7. Bosparande (mom. 8) (m)	20
8. Bosparande (mom. 8) (fp)	21
9. Bosparande (mom. 8, motiveringen) (c)	22
10. Startsparande (mom. 9) (m, fp)	22
11. Spardelegationen (mom. 10) (m, fp, c)	22

Särskilda yttranden

1. Inledande översikt (s. 4–6) (mp)	23
2. Personliga investeringskonton m.m. (mom. 6) (fp)	23
3. Spardelegationen (mom. 10) (mp)	24

